

tós, V-keresztmetszetű fossák közül a külsőre alapozták. Az első fossa táborfaltól való távolsága 2 m, kiszélesített szélessége 7 m. A késő római torony érdekessége, hogy a délnyugatival szemben a bekötő falakat nem a beugró torony falaihoz igazították, hanem az Ács, vaspusztaiéhoz hasonló módon kicsivel délebbre. A legyező alakú toronynak a legnagyobb hosszúsága 12 m lehetett, belső padlószintje nem maradt meg, a rézsú miatt azokat teljesen elszántották. Ezt az a tény is bizonyítja, hogy az ásatás során rendkívül kevés téglabélyeget és tetőtéglát találtunk. A VII. szelvényben a legyező alakú toronyfal kiszélesítésében nagy valószínűséggel egy szétdúlt éremkincslelethez tartozó 107 darabos aes-lelet került elő. A veretek átégtek, Valentinianus, Valens és Gratianus verette őket. A toronyfalhoz tartozó omladékos rétegben másodlagosan felhasznált faragott építési tagozatot találtunk. A pusztuló löszfalnál a visszatöltött külső fossában 30 cm hosszú, ép vaslándzsát találtunk.

Konzulens: Újlaki Pongrácz Zsuzsa.

KOVÁCS PÉTER

29. Baté, Halastó

(Somogy megye) Ó, U, R, B, Kö

2003 őszén beruházást megelőző terepbejárást végeztünk a területen.

1. számú lelőhely: Az 1. sz. halastó K-i oldalában, az É-i felében, a villanyoszlopsortól D-re, kb. 100–150 m között, a gát és a patakmeder között, gázos álló kukoricásban, rossz megfigyelési körülmények között kevés őskori kerámiatöredéket gyűjtöttünk.

2. számú lelőhely: Az 1. sz. lelőhelytől ÉK-re egy erőteljesen kimagasló domb, amelynek a Ny-i oldalát és tetejét jártuk be (a domb É–D-i irányú). A patakmedertől K-re, kb. 50 m-re, a hidroglóbusz vonalától D-re, a domb tetején kb. 100 m-es átmérőjű, nagyobb kiterjedésű lelőhely figyelhető meg. Sok kerámiát (őskor, középkor) és a tetőn téglatöredékeket, fémsalakokat gyűjtöttünk. Leletanyag: patics, magkövek, pengetőredék, kevés neolit (lengyel?) rézkori (pécel-badeni), bronzkori (függőleges bekarcolt vonalköteg), középkori kerámiatöredék.

3. számú lelőhely: A domb Ny-i lábánál, a pataktól K-re húzódó dűlőút K-i oldalán, az út kanyarulatában, É–D-i irányban húzódik a lelőhely, a villanyoszlopsortól kb. 100 m-re, É-ra. Leletanyag: lekopott őskori, kevés középkori töredék, sok csonttöredék.

4. számú lelőhely: A dűlőút mentén, lapos dombhát aljában, hosszan elnyúlva (kb. 50 m hosszan), a dűlőút újabb kanyarulatában lepusztult állapotú középkori, őskori kerámiát, pengét gyűjtöttünk.

5. számú lelőhely: Egy É–D-i lapos dombtető Ny-i szélén, a halastótól K-re, a dűlőúttól Ny-ra, a következő villanyoszlopsortól D-re, 50 m-re kevés neolit(?), lekopott őskori (rézkor, bronzkor), kevés középkori kerámiát gyűjtöttünk.

6. számú lelőhely: Fonó külterületében a Halastó É-i végétől K-re, a Kiserdő vonalában, kissé gázos kukoricásban kevés őskori kerámiát, téglatöredéket, paticsot találtunk (neolit?, rézkor?).

BÁRDOS EDITH – M. ARADI CSILLA

30. Bácsalmás, Óalmás, homokbánya

(Bács-Kiskun megye) Sza, Á, Kú

2003-ban is a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma által adott és helyi támogatással folyt a rác temető feltárása (421–483. sírok, köztük egy szarmata). Megtaláltuk a temető É-i, ÉNy-i és DDNy-i szélét. Az ÉNyNy-i részen már csak néhány sír lehet a földben, a viszonylag sűrű betemetettségű Ny-i dombtelepen azonban további sírok várhatók.

A sírok feltárását továbbra is metszetbontással kezdtük. Ennek eredményeképp nemcsak a túlnyomórészt padkás sírformát és a halottak általában csúcsos takarását figyeltük meg, hanem a gödörbe roskadt felszíni konstrukció nyomait is. Egy gyermek- és egy felnőtt sír padmalyos volt; ahhoz a csoporthoz tartoztak, ahonnan tavaly három padmalyos temetkezés került elő. A koporsós sírok száma mindössze kettő.

A leletanyag a temető korának és jellegének megfelelően elsősorban kiscsömögös túkból, fülesgombokból, vas párizsikapcsokból, gyöngyökből állt, a leletek száma a tavalyihoz képest kevesebb. Az egyik sírban 1 cm széles, bronzszálas paszomány díszítette az elhunyt nő ruhájának nyakrészét. A sírok túlnyomó része melléklet nélküli volt.

Feltártuk a temetőt használata bizonyos szakaszában kerítő árok két újabb szakaszát is.

A domb egykor meredek É-i és D-i lejtőjén sírok már nem voltak, itt kisebb-nagyobb méretű szarmata és Árpád-kori gödrök kerültek elő, viszonylag kevés kerámia- és állatcsontlelettel.

Munkatárs: Sultis László restaurátor (Baja, Türr István Múzeum).

WICKER ERIKA

31. Bányaterenye, Kisterenye, Bogár-föld

(Nógrád megye) R

A 21-es út Salgótarján, Ipari Park és Kisterenye közötti szakaszának szélesítése és az ehhez kapcsolódó munkák által érintett nyomvonalon végeztünk megelőző kutatást.

A Tarján-patak völgyének nyugati dombosorának egy mocsaras területre benyúló kis platóján, a 21-es út építéséhez kapcsolódó talajmunkák során késő rézkori kerámiatöredékek kerültek elő. A lelőhely kutatására először árkokat nyitottunk. Már ekkor kiderült, hogy korábban a kisterenyei víztározó létesítésekor anyaggyűjtő helyként használták a területet, s a lelőhely egy jelentős részét elhordták. Ezek után a még érintetlennek tűnő részen egy nagyobb felületet nyitottunk. Itt a szel-

vény teljes hosszában követhető volt egy vékony kavicsos réteg, amely alatt több helyen megfigyelhető volt beásás nélküli leletkoncentráció. E réteg eltávolítása után három, a leletanyag alapján a bádeni kultúrához sorolható sekély gödröt sikerült feltárnunk. A lelőhely feltehetően az út nyugati oldalán, a domb magasabb részén is folytatódik.

Munkatárs: Simon Gall.

A leletanyag a szécsényi Kubinyi Ferenc Múzeumba került.

TANKÓ KÁROLY

32. Becsehely, Alsóerdő-dűlő

(Zala megye) U, R, Á

Régészeti szakfelügyelet során egy újabb lelőhelyet észleltünk az M7-es út 222+550 km és 222+750 km közötti szakaszán, a Borsfa-patak partján, egy alacsonyabb lankán (hrs. 073). A leletmentést 2003. május 27. és június 17. között végeztük el. Az átvizsgált mintegy 7700 m²-nyi területen 59 objektumot tártunk fel.

A lelőhelyen három korszak emlékegye jelentkezik: zömében a középső neolitikus DVK keszthelyi csoportjához, valamint a rézkori Balaton-Lasinja kultúrához sorolhatók a leletek. Egyetlen gödör, a 17. objektum sorolható csupán az Árpád-korhoz, valamint az 1. és a 3-4. sz. objektumból is kerültek elő Árpád-kori kerámiatöredékek.

A *dunántúli vonaldíszes kultúra* keszthelyi csoportjának idejére datálhatók a lelőhely Ny-i, patakhoz közelebb eső részén feltárt gödrök, valamint egy hosszúház cölöpsorainak a nyoma és a ház DNY-i oldala mellett fekvő gödör. Feltehetőleg egy másik, ugyancsak DVK hosszúház cölöplyukai is előkerültek. Érdekes külön is kiemelni az 5. objektumból napvilágra került, szerpentinéből készült, csiszolt, kettőskónikus kőbuzogány-töredéket, amely szintén a DVK kultúrához köthető.

A *Balaton-Lasinja-kultúra* leletei kerültek elő a lelőhely legnagyobb és legintenzívebb objektumából, a 16. számú gödörkomplexumból. Ebben a kerámiatöredékeken kívül jelentős számú csiszolt és pattintott kőeszköz, pattinték/szilánk és magkő, valamint kanáltöredékek voltak. Kevés állatcsontot is tartalmazott ez az objektum, de ezeket a talaj roncsoló hatása miatt csak rossz állapotban, erősen töredékesen sikerült kiemelni. A gödörkomplexum középső részén egy nagyobb paticsos felületet is sikerült megfigyelni.

Ez a lelőhely a szakirodalomból ismert Becsehely I. és Becsehely II. (Becsehely, Homokos-dűlő) lelőhelyek között fekszik. Itt a neolitikus DVK keszthelyi csoportjának, valamint a rézkori Balaton-Lasinja kultúrájának egy-egy teleprészét sikerült feltárnunk. Ezen népegek leletanyag mindhárom lelőhelyen jelentkezett.

Munkatársak: Tokai Zita Mária, Eke István.

HORVÁTH LÁSZLÓ

33. Becsehely, Cinege-föld

(Zala megye) U

Régészeti szakfelügyelet során észleltük a lelőhelyet az M7-es autópálya 223+450 km és 223+550 km közötti szakaszán.

A leletmentésre 2003. május 22. és 26. között került sor. A humuszolást a 223+450 km és a 223+500 km között kezdtük meg a nyomvonal Ny-i részétől K felé haladva, majd a 223+500 km és a 223+550 km közötti felületen folytattuk tovább. Az autópálya földmunkáinak következtében a nyomvonal a mostani felszínhez képest már mintegy 80 cm mélyen fekszik, így ezen a részen az objektumoknak csak az alját találtuk meg.

A lehumuszolt mintegy 5000 m² felületen összesen 3 objektumot sikerült megfigyelni és feltárnunk, amelyek a terület ÉK-i részén jelentkeztek. Az előkerült kerámiaanyag a középső neolitikus DVK keszthelyi csoportjához sorolható.

A leletanyag alapján feltételezhetjük a párszáz méterrel északkeletre fekvő, 1999–2000-ben feltárt 71. számú, Homokos-dűlő (a szakirodalomban Becsehely II. lelőhely) DNY-i részét sikerült ezen a helyen lokalizálnunk.

Munkatárs: Tokai Zita Mária.

HORVÁTH LÁSZLÓ

34. Becske határa

(Nógrád megye) Pa, U

Büdös tó-hegy: A hegy 335,6 m tszf. magasságú csúcsától északnyugatra, a kis erdőfolt körüli kb. 20×20 méteres területen néhány szilánkot gyűjtöttünk a boronált szántásban. A terület talaja erősen kavicsos (jórészt kvarcit, de előfordul a hidrokvarcit is). A viszonylag kis leletanyagban a cserhádi limnokvarcit mellett jelen van a kárpáti radiolarit, az üveges kvarcporfir, a hidrokvarcit kavics, illetve egy mátrai jellegű hidrokvarcit változat (Gyöngyösoroszi, Döggút). Az egyetlen retusált eszköz egy üveges kvarcporfirból készült szilánkvakaró, a leletanyag a középső esetleg a korai felső paleolitikum idejére keltezhető. A legtöbb lelet a facsoporttól északkeletre, egy kisebb völgyben került elő, noha találtunk egy kvarcporfirpattintékot a tető peremén is.

Feltehetően fiatalabb, talán újkőkori egy kérges obszidiánszilánk és egy patinátlan hidrokvarcit pengetőredék.

Júlia-major: A Galga forrása felett húzódó, ÉNy-DK-i dombhát tetején, a 321 m tszf. magasságú enyhe kiemelkedés és a Becske-Maggyarnándor közti műút közötti részen, a villanyvezeték mentén gyűjtöttünk leletanyagot. A földnyelven vezető földúttól nyugatra, a nem szántott táblában viszonylag kevesebb lelet került elő, ám az úttól északra, a villanyoszlop vonalában, az úttól három méterre egy üveges kvarcporfirszilánkot, innen kb. 20 méterre a műút irányában egy mátrai hidrokvarcitból készült szakóca bázistöredéket találtunk. Ezek mellett még két kárpáti radiolarit pattinték, egy nummuliteszes kovából és két, téglavörös színű hidrokvarcitból készült szilánk érdemel említést.